

R

REVEIL-SERIE

VERTROUW OP DE HEERE

THEODORUS VAN DER GROE

No. 579

NOVEMBER 2021

THEODORUS VAN DER GROE

Theodorus van der Groe werd op 3 september 1705 te Zwammerdam geboren. Zijn vader, Ludovicus van der Groe, was daar predikant; de naam van zijn moeder is Johanna Laats. Ook van moederszijde behoorde Van der Groe tot een familie van predikanten. In de kring van het gezin heeft Van der Groe zijn leven lang een nauwe geestelijke band onderhouden met zijn oudere zuster Eva. Een jongere broer is later predikant geworden in Zoeterwoude.

In 1724 ging Theodorus theologie studeren in Leiden. Zijn eerste gemeente werd Rijnsaterwoude (1730). Daar raakte hij onder invloed van piëtistische gelovigen. Kritiek op zijn prediking raakte hem diep. Van der Groe en zijn zuster Eva, die na een echtscheiding bij hem was komen inwonen, beleefden daardoor een bekering; eerst Eva in september 1735, Van der Groe korte tijd daarna. Toen hij meer en meer bekend werd als bevindelijk predikant, verdiepte Van der Groe zich in de studie van de reformatorische theologie. Intussen was hij in 1740 predikant geworden in Kralingen. Tot zijn dood op 24 juni 1784 is hij daar gebleven. In het jaar 1754 trouwde hij met Johanna Cornelia

Bichon, die leefde van 1709-1785.

Als predikant van Kralingen kwam hij kritischer te staan tegenover de piëtistische geloofscultuur van zijn dagen. Velen richtten zich namelijk op het herkennen van de gevoelige tekenen van de wedergeboorte in hun ziel, zonder dat ze tot bewuste geloofszekerheid kwamen. Met een beroep op Calvijn en anderen leerde Van der Groe dat die zekerheid tot het wezen van het geloof behoort. Niet tot het ‘welwezen’ van het geloof zoals toen velen leerden, waardoor men zich tevreden ging stellen met het voorbereidende ‘honger en dorsten’ naar de gerechtigheid. Van der Groe stelde dat men dan in feite nog de zaligmakende genade mist. Terwijl hij met deze zaken theologisch en pastoraal worstelde, raakte hij geboeid door het werk van de Schotse predikers Ebenezer en Ralph Erskine. Zij vonden de juiste verhouding tussen een beschouwing van het verbond onder de beheersing van de uitverkiezing en een prediking met ruime aanbieding van de beloften van het Evangelie. Bevriende Rotterdamse uitgevers brachten vanaf 1747 vele preken van de Erskines in vertaling uit, die soms werden voorzien van uitvoerige inleidingen door Van der Groe. Deze voorredes gaan diepgaand in op de zojuist genoemde geloofsproblematiek.

Toen in 1749 de zogenaamde ‘Nijkerkse beroerten’ ontstonden, met als kenmerk plotselinge bekeringen en gemeenschappelijke emoties, verwierp Van der Groe deze opwekking als een uitwas van piëtistische geestdrijverij. Hij heeft in de jaren daarna zijn kritiek uitgewerkt in een tweedelig werk onder de titel “Toetssteen der ware en valse genade” (1752-1753). Met deze publicatie was zijn theologische reputatie in kerkelijk Nederland voorgoed gevestigd.

Opmerkelijk is dat men rond 1760, toen in piëtistische kring nieuwe spanningen ontstonden over de rechtvaardigingsleer, de opvattingen van Van der Groe als tegenpool zag van die van Alexander Comrie, predikant te Woubrugge. Anders dan Comrie hield Van der Groe de vergeving der zonden door God zo dicht mogelijk bij de bewuste geloofsdaad van de mens.

Uit de kerkenraadnotulen van Kralingen blijkt dat Van der Groe zijn werk getrouw en gewetensvol heeft verricht, in harmonie met de andere ambtsdragers. Het hart van zijn werk was de prediking die hoorders uit de wijde omtrek naar Kralingen trok. Veel (afschriften van) preken zijn bewaard, o.a. een volledige verklaring van de Heidelbergse Catechismus. Hij preekte analytisch (woord voor woord werd

uitgelegd) en onderscheidde in de toepassing zorgelozen, onbekeerlijken, bekommerden en bekeerden. Zijn talrijke biddagpreken getuigen van een profetische instelling. Hij verwachtte een duizendjarige bloeitijd voor de kerk na de bekering van de Joden.

Van der Groe stond in zijn tijd bekend als een geleerde man, maar ook als een prediker met een negativistische inslag. Het is de vraag of dit terecht is. Ook persoonlijke omstandigheden kunnen een rol hebben gespeeld: op zijn portret is te zien dat hij halfblind was.

Toen hij stierf in 1784 werd hij bij zijn moeder en zuster begraven aan de voet van de Kralingse kansel.

Bron:

- Biografisch Lexicon voor de Geschiedenis van het Nederlandse Protestantisme, deel 6, pag. 98-101.

De hiernavolgende preek is afkomstig uit de door Uitgeversbureau Firma Romijn & Van der Hoff te Gorinchem uitgegeven Bibliotheek “Overjarig koren”, 16e jaargang no. 4 van augustus 1938.

De oorspronkelijke titel luidt: ‘Ken Hem in al uw wegen’. De preek werd herschreven in de taal en stijl van het hedendaagse Nederlands.

VERTROUW OP DE HEERE

door

THEODORUS VAN DER GROE

*"Ken Hem in al uw wegen".
Spreuken 3:6a*

'De dwaas zegt in zijn hart: Er is geen God'. Dit is een opvallende uitspraak van de dichter van Psalm 14. De persoon over wie hier wordt gesproken, wordt ons beschreven als een dwaas. Dat is iemand die alle geestelijke wijsheid en zaligmakende kennis geheel mist. Hij is geheel en al in het verstand verduisterd en mist het leven met God. Zo zijn alle onbegenadigde en natuurlijke mensen. Hun ogen zijn door het werk van de Geest van wijsheid en verstand nog niet geopend en verlicht. Van zo'n dwaas en natuurlijk mens zegt hier nu de gelovige dichter dat deze in zijn hart zegt: Er is geen God.

Dit moet niet opgevat worden in de betekenis alsof een onverlichte en natuurlijke mens werkelijk tot dat uiterste van boosheid en ongevoeligheid kan vervallen, dat hij het gehele

denkbeeld van een goddelijk opperwezen uit zijn ziel zou kunnen weg bannen. Alsof hij zichzelf er vast van kan overtuigen dat er werkelijk geen God of goddelijk opperwezen bestaat. Nee, zulke mensen zijn er niet, die hun inwendige gewetenslicht zo geheel en al kunnen uitdoven. Zelfs de duivel is niet zo machtig om dat te kunnen doen, hoe groot en geweldig hij anders ook is. Hij is als gevolg van zijn natuur er ten volle van overtuigd en gelooft dat er een God is voor Wie hij beeft en siddert. Maar als hier van een dwaze en natuurlijke mens getuigd wordt, *dat hij in zijn hart zegt, er is geen God*, dan geeft dit voornamelijk te kennen dat hij in de praktijk zich gedraagt alsof er geen God is. Hij gelooft, eert of bemint geen God, en in het bijzonder erkent hij geen Verbondsgod.

Zo staat het er werkelijk voor met alle onbegenadigde en onbekeerde mensen in hun natuurstaat. Hoezeer zij inwendig in hun gemoed ook overtuigd zijn van een goddelijk opperwezen, ze geven aan Hem toch niets van alles wat dit geduchte Opperwezen van Zijn schepselen zou moeten ontvangen. Een onbekeerde mens leeft alsof er geen God is. Hij doet alles geheel zonder Hem. Hij heeft Hem niet in het oog en ook niet in het hart, maar

wandelt in al zijn wegen zo, alsof hij werkelijk geheel onafhankelijk is. Bij al zijn daden gedraagt hij zich alsof hij onafhankelijk is en alleen met zichzelf en zijn medeschepselen te maken heeft.

Maar met hen die door de Heilige Geest in hun hart verlicht en vernieuwd zijn, is het zo niet. Zij hebben, behalve de ingeschapen en natuurlijke godskennis, ook nog een geestelijke en bovennatuurlijke kennis van God als hun Verbondsgod. Zij zijn Zijn volk en eigendom, niet alleen uit hoofde van de schepping, maar in het bijzonder uit hoofde van de geestelijke herschepping in Christus. Deze God is het Die zij daarom ook altijd als hun Verbondsgod beschouwen. In al hun daden en handelingen van ziel en lichaam erkennen ze dat ze nooit geheel zonder Hem zijn. Altijd zoeken ze in volkomen afhankelijkheid van Hem te leven en ze streven ernaar al hun wegen op Hem te richten. Het is de oprechte wens en begeerte van alle gelovigen om geheel te leven in een diep erkennen van de Heere hun God. Om gelovig hun ziel op Hem te richten, zodat hun hart met de Messias getuigt: 'Ik stel de HEEERE gedurig voor mij, omdat Hij aan mijn rechterhand is, zal ik niet wankelen' (Psalm

16:8). Of zoals de vrome dichter van Psalm 25: 'Mijn ogen zijn gedurig op de HEERE' (vers 15). Maar met welk doel zal ik dit nog verder aan u uitleggen? Het is kennelijk genoeg, als de opperste Wijsheid hier in onze voorgelezen tekst dit van Zijn gelovige gunstgenoten eist, wanneer Hij hen ernstig vermaant: *Ken de HEERE in al uw wegen.*

Met enkele woorden willen we onze toehoorders vooraf erop wijzen dat koning Salomo, de schrijver van dit spreukenboek, in de eerste negen hoofdstukken Gods Zoon als de opperste Wijsheid sprekend en lerend invoert. Hij spreekt hier over Hem alsof Hij reeds in de wereld geopenbaard is als de grote Profeet en Leraar der gerechtigheid, Wiens lippen overvloeiden van hemelse onderwijzingen. Deze onderwijzingen worden door Hem aan de mensen gegeven en wel in het bijzonder aan de erfgenamen van Zijn genade. Hij wil hen uit de wereld in Zijn zalige gemeenschap brengen, maar hen ook in die gemeenschap leiden en besturen.

Met soortgelijke heilzame leringen en vermaningen staat niet alleen ons teksthoofdstuk vol, maar ook de twee daaraan voorafgaande hoofdstukken. Daar vertoont

de opperste Wijsheid aan de erfgenamen van haar genade de kostbare geloofsplichten die zij zowel ten opzichte van de HEERE hun God als van hun naasten en zichzelf moeten betrachten. In de eerste vier verzen geeft Gods Zoon eerst bij wijze van inleiding een algemene, zeer krachtige vermaning aan Zijn gunstgenoten om hen ertoe te bewegen al Zijn volgende lessen en geboden in acht te nemen, die te doen en te gehoorzamen. Daarop laat Hij nu Zijn kostelijke lessen en geboden zelf in goede orde volgen. Van vers 5-27 houdt Hij aan de erfgenamen van Zijn genade een reeks van geloofsplichten voor die zij moeten onderhouden tegenover de Heere hun God. De eerste daarvan bestaat in een zeer hartelijk en kinderlijk vertrouwen in Hem, dat gepaard gaat met een volkomen afzien en verloochening van zichzelf en van alle menselijke wijsheid, als Hij zegt in vers 5: ‘Vertrouw op de HEERE met uw ganse hart en steun op uw verstand niet’. Daarop volgt nu in de woorden van onze tekst een andere plicht voor de gelovige leerlingen van de opperste Wijsheid. Deze bestaat hierin dat ze bij al hun daden geheel en alleen op de Heere hun God moeten zien en Hem erkennen. Hij voegt er deze kostelijke belofte bij, dat Hij dan hun paden recht zal

maken. Zo luidt namelijk de vermaning der opperste Wijsheid: 'Ken de HEERE in al uw wegen en Hij zal uw paden recht maken'. Deze woorden zijn zeer voortreffelijk. De overdenking daarvan kan daarom niet anders dan zeer nuttig en leerzaam zijn voor alle ware vromen en godzaligen onder ons. Maar ze zijn niet minder overtuigend voor alle onbekeerde, wereldse mensen.

De Heere verlene ons die genade dat we deze woorden recht bij het licht van de Heilige Geest mogen overdenken en dat we erdoor mogen worden gebracht tot de kennis van God in al onze wegen. Amen.

De vermaning die door de opperste Wijsheid, de Zoon van God, aan al Zijn gelovige gunstgenoten en erfgenamen van Zijn genade gedaan wordt, luidt aldus: *Ken Hem in al uw wegen.*

1. De Persoon die hier wordt voorgesteld als het voorwerp van deze plicht, wordt aangeduid met het woordje *Hem*.
2. De plicht zelf die de gelovige gunstgenoten der opperste Wijsheid moeten betrachten, is *Hem kennen in al hun wegen.*

1.

Welke persoon hier met *Hem* wordt aangeduid, is uit het hieraan voorafgaande vers gemakkelijk op te maken, namelijk God de HEERE. Want in dit vers heeft de opperste Wijsheid haar leerlingen en gunstgenoten vermaand met hun hele hart te vertrouwen op de HEERE of de Jehova, de drie-enige God. Hem hadden ze, bijzonder in het Verbond, niet alleen leren kennen als de onveranderlijke en almachtige God, Die machtig was om hun tot zaligheid te zijn, maar ook als hun God en de enige Rotssteen van hun heil. Aan Hem hadden zij zich eenmaal als Zijn volk en eigendom overgegeven met het doel Hem altijd en alleen voor hun HEERE te erkennen. Deze HEERE nu, deze ene en drie-enige God, had de opperste Wijsheid in het voorafgaande vers aan Zijn gunstgenoten als het volkomen voorwerp van hun zielsvertrouwen bekend gemaakt. Hij openbaart Zich nu hier op gelijke wijze aan hen als het enige voorwerp van hun vrees en erkenning. Hij wil dat zij Hem, die drie-enige God, zullen kennen in al hun wegen. De plicht van de gelovige gunstgenoten van de opperste Wijsheid betreffende de HEERE hun God wordt hier omschreven door het enkele

woord *kennen*. Dit is een woord dat in zijn eerste en eigenlijke betekenis niets anders wil zeggen dan een bewustheid of wetenschap, die het innerlijk van de mensen heeft van enige zaak, of door een middel van buiten verkrijgt. Daardoor worden hem de aard en eigenschappen van een zaak aan zijn begrip duidelijk. Dus is God te kennen eenvoudigweg niets anders dan een beschouwende kennis hebben en zich ervan bewust zijn dat er een God of Opperwezen is. Hetzij door de ingeschapen kennis van het innerlijk, of door een goddelijke openbaring van buiten. Deze God heeft bepaalde deugden of luisterrijke volmaaktheden of eigenschappen. In deze zin wordt God enigszins gekend door alle redelijke schepselen door middel van het licht van hun geweten dat zonder onderscheid nog na de val in alle mensen is overgebleven. Dit kan op geen enkele wijze, zelfs niet door de meest goddeloze mens, worden uitgeblust.

Maar er is niet één onbekeerde die niet door middel van de buitengewone en goddelijke openbaring uit de Heilige Schrift een nog veel nadere en meer gegronde kennis van God en Zijn deugden en volmaaktheden kan krijgen. Het kennen van God als het werk van een

louter bespiegelend verstand is iets dat in alle mensen zonder onderscheid in meerdere of mindere mate kan voorkomen. Maar deze beschouwende kennis van God de Heere en Zijn deugden en volmaaktheden wordt hier niet bedoeld. Die kennis waardoor het verstand van een mens slechts uiterlijk wordt geraakt, is niet van dien aard, en geeft ook geen gegronde aanleiding, dat men van God kan hopen en verwachten dat Hij onze paden zal rechtmaken. Nee, het woord *kennen* heeft boven die eerste betekenis nog een andere en veel ruimere betekenis. In deze zin wordt ze doorgaans gebruikt voor zulke werkzame daden van het innerlijk, die meer tot de wil dan tot het verstand behoren. Ze hangen echter wel samen met de kennis van het verstand en gaan daarmee vergezeld.

In deze zin betekent *kennen* zoveel als iets erkennen, iets hoogachten en alle schuldige eer bewijzen, iets beminnen, ergens met een volkomen vertrouwen in rusten. Zo wordt *God te kennen* meestentijds in het algemeen gebruikt als omschrijving voor het beoefenen van geloof en godzaligheid, voor alle plichtsbetrachting die een gelovige mens aan de Heere zijn God verschuldigd is, geen enkele uitgezonderd.

We komen deze manier van spreken tegen in Psalm 36:11, waar God aangeroepen wordt met de woorden : ‘Strek Uw goedertierenheid uit over hen die U kennen’, dat is die door het geloof de Heere vrezen. En in Hosea 6:3 horen we de gelovigen spreken: ‘Dan zullen wij kennen, wij zullen vervolgen om de HEERE te kennen’. Op dezelfde wijze vinden we deze spreekwijze ook meermalen gebruikt in het Nieuwe Testament, zoals in Johannes 17:3 waar de Heere Jezus zegt: ‘Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus, Die Gij gezonden hebt’. Van die kennis wordt ook gesproken in Jesaja 53:11, waar God de Vader aldus getuigt van Zijn Zoon, de Messias: ‘Door Zijn kennis zal Mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken, want Hij zal hun ongerechtigheden dragen’.

Uit al deze plaatsen blijkt duidelijk dat de *Heere te kennen* eigenlijk geen werk is van alleen het loutere verstand van een mens, maar wel hoofdzakelijk van zijn wil en innerlijke zielsgenegenheid. Daardoor is hij op een praktische wijze steeds met God de Heere werkzaam en leeft hij door het geloof in een zeer nauwe vereniging met Hem. Tot

deze werkzame kennis van God behoort nu noodzakelijk dat God Zich eerst vooraf aan de mens bekend moet maken en hem zo moet bewerken dat hij in staat gebracht wordt Hem op deze wijze te kunnen kennen. Want van nature zijn alle mensen ten gevolge van de zonden ten enenmale van God vervreemd en dermate in hun verstand verblind dat ze Hem niet tot zaligheid en door het geloof kunnen kennen. Het is hier met alle mensen hetzelfde in hun natuurstaat zoals er getuigd wordt van het zondige Israël in Jesaja 1: 'Een os kent zijn bezitter en een ezel de krib van zijn heer; maar Israël heeft geen kennis, mijn volk verstaat niet' (vers 3). Of zoals we lezen in Jeremia 9: 'Zij gaan voort van boosheid tot boosheid, maar Mij kennen zij niet, spreekt de HEERE' (vers 3).

Zo is God dan aan alle mensen van nature geheel onbekend, behalve dat er in de ziel van de mens nog een gering schemerlicht van natuurlijke kennis is overgebleven. Maar hierdoor is hij geenszins in staat om God recht en tot zaligheid te kennen. Hieruit kunnen we eenvoudig opmaken dat, wil God de Heere op de juiste wijze door het geloof door een mens gekend worden, Hij dan Zichzelf noodzakelijk eerst aan die mens moet bekendmaken. Hij

doet dat door aan zijn ziel zulk een werk van genade te verrichten, waardoor die mens direct in de zalige kennis van de drie-enige God wordt ingeleid. Hij leert Hem voor zichzelf kennen als zijn Verbondsgod, zijn Heere en Koning aan Wie hij zich eeuwig en alleen, geheel moet overgeven, als Zijn eigendom naar ziel en lichaam. Dit doet God als Hij een mens metterdaad door geloof en bekering vernieuwt en verandert. Als Hij hem door een krachtige hand uit zijn zondige natuurstaat trekt en overbrengt in de staat der genade en in Zijn gemeenschap. Daardoor kent die mens God nu niet meer alleen als een God Die er is en Die bestaat, maar als een God Die er *voor hem* is en Die hij als zijn God tot in alle eeuwigheid moet genieten, vrezen, liefhebben, aanhangen en vertrouwen.

Door de werking van deze genade maakt God Zich aan de ziel van de mens bekend als een God van heil en zaligheid. Alleen in gemeenschap met Hem kan die mens zijn hoogste geluk en het eeuwige leven vinden en genieten. Hiermee ontvangt deze mens van God de Geest der wijsheid en der openbaring in Zijn kennis (Efeze 1:17). Hierdoor schijnt God in zo'n hart om hem te geven verlichting der kennis van de heerlijkheid Gods in het

aangezicht van Jezus Christus (2 Korinthe 4:6). Hierdoor geeft Gods Zoon aan hen het verstand dat ze de Waarachtige kennen en weten waartoe Hij gekomen is (1 Johannes 5:20). Om deze kennis was het dat de man Gods, Mozes, al in oude tijden de Heere zo ernstig bad en smeekte. We horen hem in Exodus 33:13 tot God zeggen: ‘Nu dan, ik bid, indien ik genade gevonden heb in Uw ogen, zo laat me nu Uw weg weten, en ik zal U kennen, opdat ik genade vind in Uw ogen’. Wij vinden deze zaligmakende kennis van de Heere ook voorzegd over de gelovige heidenen van het Nieuwe Testament in Jesaja 19:21, waar we lezen dat de Heere de Egyptenaren bekend zou worden en dat de Egyptenaren de HEERE te dien dage zouden kennen.

2.

Uit dit verhandelde menen we nu, dat duidelijk blijkt, dat *de Heere te kennen* eigenlijk en alleen een werk van geloof en genade is. Daartoe is noodzakelijk de inwendige verlichting door de Geest des Heeren in de ziel van de mens, die van nature zonder kennis van God leeft. God moet daartoe Zichzelf eerst door die Geest en Zijn verlichting aan de ziel van de mens ontdekken en Zich bekendmaken

als de God van haar heil. Dientengevolge zijn er geen anderen bekwaam om God de Heere op deze wijze te kennen dan alleen de geroepen en bekeerde gelovigen. Zij hebben deze verlichting der goddelijke kennis in hun ziel ontvangen, aan hen heeft de Heere Zich als een volkomen genoegzame God bekend gemaakt. Zij alleen zijn het op wie hier in onze tekst deze vermaning ziet van de opperste Wijsheid, de Zoon van God. Van hen vordert de Heere als een noodzakelijke plichtsbetrachting dat zij Hem alzo zullen kennen in al hun wegen. De plichtsbetrachting die hier vereist wordt, bestaat niet alleen in een zuiver kennen van God, zoals de gelovigen die in hun bekering door de inwendige verlichting van de Heilige Geest ontvangen, maar met nadruk ook in een kennen van God dat door de gelovigen voortdurend beoefend moet worden *in al hun wegen*. En dit is nu het stuk, dat wij voor uw aandacht nog enigszins nader zullen moeten verklaren en uiteenzetten.

Onder de wegen van de gelovigen wordt hier en overal in Gods Woord niets anders verstaan dan hun weg en wandel, hun voortdurende werkzaamheden en daden, zowel van de ziel als van het lichaam, zowel natuurlijk als geestelijk.

Het is heel gewoon dat de handelingen van de mens in de Heilige Schrift de naam dragen van wegen, omdat een mens daarin wandelt, net als op en langs de wegen, om daardoor tot een zeker doel te geraken. Dit is te bekend om er breder op in te gaan. Daarom betekent het kennen van de Heere in al zijn wegen niets anders dan de Heere altijd en voortdurend te kennen, in alle daden en handelingen, en nimmer iets buiten en zonder die kennis te doen. Dan stelt Gods gunstgenoot zich de Heere voortdurend op een gelovige wijze voor ogen en ziet altijd op Hem alleen, zodat men in waarheid zeggen of liever wensen kan, wat er staat in Psalm 25: ‘Mijn ogen zijn gedurig op de Heere’. Hoe dat nu werkelijk plaatsvindt bij de gelovigen, die de Heere op enig moment in waarheid door de verlichting van de Heilige Geest hebben leren kennen en welke dingen hiertoe noodzakelijk in hen vereist worden, zullen we nu een weinig nader trachten te verklaren.

Tot nu toe hebben we in het algemeen de kennis van de Heere in een bekeerde en gelovige behandeld. Maar we moeten nu vervolgens verder bezien op welke wijze de gelovigen die kennis in al hun handelingen beoefenen, en hoe

dat voortdurend door hen moet geschieden, zodat werkelijk van hen gezegd kan worden dat ze de Heere kennen in al hun wegen. Wij menen dat het noodzakelijk is dat daartoe al het volgende behoort.

Maar voordat we hiervoor uw aandacht vragen, moeten we u vooraf tot een beter verstaan daarvan zeggen, dat we u al deze zaken (waarin de blijvende kennis van de Heere in al zijn wegen bestaat) niet voorstellen als zaken die in het vermogen van een gelovige zijn en die door hem in eigen kracht beoefend kunnen worden. Nee, maar alleen als plichten die hij moet doen, omdat de Heere deze van hem eist. Uit zichzelf is hij daartoe geheel en al onbekwaam, zodat hij er de voortdurende en genadige werking van de Geest van de HEERE voor nodig heeft, en zonder die niets kan doen of verrichten. Dit leggen wij als grondslag van alles wat we nu vervolgens naar voren zullen brengen. We vragen onze toehoorders ook deze grondslag bij alles in het oog te willen houden, omdat dit noodzakelijk is om ons op de juiste wijze te verstaan.

- a. De Heere te *kennen in al zijn wegen* houdt in dat de gelovigen Hem voortdurend, in alles wat een gelovige doet, erkennen, aannemen en kiezen als hun God, met

Wie zij in en door het genadeverbond op de meest nauwe wijze verenigd zijn en gemeenschap hebben. Want zo wordt het kennen van God vele malen in de Heilige Schrift gebruikt als een aannemen van Hem en Hem erkennen als hun Verbondsgod. In Hosea 13:4 spreekt de Heere tot het Joodse volk: 'Ik ben toch de HEERE uw God, van Egypteland af; daarom zoudt gij geen God kennen (dat is erkennen als uw Verbondsgod) dan Mij alleen, want er is geen Heiland dan Ik.'

Op die wijze kent een gelovige de Heere in al zijn wegen, als hij Hem in alles wat hij doet of laat, voortdurend kiest, aanneemt, houdt voor en erkent als zijn algenoegzame Verbondsgod, terwijl hij zichzelf aanmerkt als Zijn gelovige bondgenoot die op de nauwste wijze met Hem verenigd is. Dan heeft hij altijd en voortdurend een oog op Gods verbond en doet niets anders dan waartoe die nauwe band van het verbond hem verplicht. Dan leeft en wandelt hij in alles als een gelovige bondgenoot van de Heere, wiens hoogste verlangen is om steeds dat verbond met God te houden en te vernieuwen. Om nimmer iets daarbuiten te doen, maar altijd als een ware bondgenoot

voor het aangezicht van zijn God te wandelen en recht en gerechtigheid te beoefenen, omdat zijn Verbondsgod alleen dáárin lust heeft.

- b. De Heere *kennen in al Zijn wegen* houdt ook in Hem in alles te gehoorzamen, te dienen, te vrezen en te verheerlijken. Immers zo wordt het kennen van God wel gebruikt om de vreze voor Hem aan te duiden, zoals in 1 Koningen 8:43, waar Salomo de Heere bidt: ‘Opdat alle volken der aarde Uw Naam kennen om u te vrezen’. Zo wordt het ook wel gebruikt voor het dienen van God, zoals in 1 Kronieken 28:9, waar de oude koning David zijn zoon Salomo vermaant: ‘En gij mijn zoon Salomo, ken de God van uw vader en dien Hem met een volkomen hart en met een gewillige ziel’. Zo kent een gelovige de Heere in al zijn wegen, wanneer hij Hem voortdurend en in alles wat hij doet, naar ziel of lichaam, als zijn geduchte Verbondsgod wenst en zoekt te vrezen, te dienen en te verheerlijken. Zo heeft hij in alles het oog op God gericht om alleen dat te doen, wat Hem welbehaaglijk is. Zo’n gelovige streeft er dan ook naar geen ding te doen zonder er de Heere

zijn God in te kennen, ervoor, eronder en erna. Hij wenst te weten wat in alles Zijn volmaakte en welbehaaglijke wil is. Hij wenst en begeert in al zijn werkzaamheden, zowel lichamelijke als geestelijke, slechts alleen de eer en de heerlijkheid van God tot zijn hoogste doel te hebben. Hetzij hij eet of drinkt, of iets anders doet, hij wenst het volgens Paulus' vermaning in 1 Korinthe 10:31, slechts alleen tot eer van God te doen, van Wie hij zich door genade het eigendom weet, zowel naar de ziel als naar het lichaam.

- c. Om nog meer te noemen, de Heere te *kennen in al zijn wegen* bestaat ook daarin, dat Zijn gunstgenoten Hem in alles liefhebben en aanhangen, en Hem alleen beminnen. Op deze wijze wordt God te kennen en te beminnen samengevoegd en aan elkaar geschakeld als dingen die onafscheidelijk van elkaar zijn. In Psalm 91:14 getuigt God de Vader van Zijn Zoon, de Messias: 'Omdat Hij Mij zeer bemint, zo zal Ik Hem uithelpen; Ik zal Hem op een hoogte stellen, want Hij kent Mijn Naam'. Zo is het nu ook met de gelovigen. Zij kennen de Heere in al hun wegen, als ze Hem alleen in al hun daden en handelingen

begeren aan te hangen, te beminnen en lief te hebben. Zo duiden ze God aan als hun meest beminnenswaardig Voorwerp, Die zij geheel en al wensen te genieten en te behagen. Dan kennen ze Hem recht in Zijn dierbaarheid en algenoegzaamheid zoals Hij voor hen een God is van zaligheid, ja van volkomen zaligheid. Dan is niet alleen hun verstand door die kennis van God bestraald en verlicht, maar dan is ook hun hart blijvend door de gloed van de goddelijke liefde aangestoken en verwarmd. Dat maakt dat zij in alles de drie-enige God zoeken te beminnen en steeds met een hart vol liefde voor Hem in al hun wegen gaan wandelen.

- d. De Heere te *kennen in al zijn wegen* houdt ook voornamelijk in, dat zij Hem in alles kennen door het geloof. In alles beoefenen zij voortdurend dat geloof in Zijn Zoon, als de grote en enige Rotssteen des heils, en houden zij dat geloof levend. Zo wordt de kennis van God ons immers in de Heilige Schrift duidelijk voorgesteld als een vrucht van het geloof. Ze komt voort uit het geloof zoals Hosea 2:19 zegt: 'Ik zal u Mij ondertrouwen in geloof en gij zult de Heere kennen'. Hieruit blijkt weer

dat een gelovige de Heere in al zijn wegen en handelingen kent, zo lang hij in de Heere Jezus, de Zoon van God, gelooft, en niets dan alleen door dat geloof iets wenst te doen. Dit omdat hij helder ziet en overtuigd is uit de Heilige Schrift, dat hij zonder geloof de Heere zijn God niet kan behagen. Alles wat hij doet buiten of zonder het geloof, is zonde. Daarom zoekt een gunstgenoot van de Heere in al zijn wegen niets anders dan de drie-enige God te erkennen, te dienen, te vrezen, te verheerlijken, te beminnen en lief te hebben, alleen in en door het zuivere geloof in Zijn Zoon. Hij wenst in alles wat hij zal doen geheel alleen door het geloof te leven en te wandelen en daardoor onafscheidelijk in de Zoon van God te blijven als in de enige Rotssteen van zijn heil. Hij is ervan verzekerd dat hij op deze wijze in Hem overvloedig vruchten zal dragen, en dat zijn hart door dat gelovig blijven in Hem hoe langer hoe meer van de zonde gereinigd zal worden.

- e. Ten slotte, de Heere te *kennen in al zijn wegen* houdt ook wel in het bijzonder dit in, dat een gelovige in alles voortdurend een gelovig vertrouwen op de Heere beoefent,

en van Hem de nodige bekwaamheid, leiding, geest en genade over hem en over al zijn werk verwacht. Om deze reden worden de Heere te kennen en op Hem te vertrouwen weer onafscheidelijk aan elkaar verbonden. Zoals Psalm 9:11 getuigt: ‘En die Uw Naam kennen, zullen op U vertrouwen.’

Dit alles is geen wonder, want Gods kinderen weten dat ze zonder de Heere niets kunnen doen, en dat ze in alles geheel afhankelijk zijn, en dat God alles in hen naar Zijn welbehagen moet werken. Dit maakt hen dan gedurig zeer zwak en gering in hun ogen. Dit doet hen in al hun wegen alleen op de Heere en Zijn krachtige sterkte zien. Dit verwekt in hen een voortdurend wachten op de Heere en maakt dat ze geheel, naar ziel en lichaam, altijd en in alles alleen van Hem afhankelijk zijn. Zij beginnen of doen niets, of zij betrekken er voor, onder en na de Heere in, opdat Deze Zijn goddelijk welbehagen door hen tot Zijn eer moge uitvoeren, en al hun paden voor hen leiden en recht maken.

Dit alles behoort ertoe en wordt noodzakelijk vereist om de Heere in waarheid in al Zijn wegen te kennen. Als een gelovige zo

voortdurend de Heere verkiest en aanneemt als Zijn Verbondsgod; als hij zo, in al zijn doen en laten die God wenst te dienen, te vrezen en te verheerlijken; als hij Hem zo voortdurend aanhangt en liefheeft; als hij zo altijd in geloof voor Hem welbehaaglijk tracht te leven, en in alles zijn sterkte en vertrouwen alleen in Hem vindt, dan zijn er voor zo'n gelovige geen wegen, of hij kent er de Heere in, of tenminste hij wenst er Hem in te kennen. Zijn oog is dan altijd op de Heere, zowel in voor- als in tegenspoed, zowel in het lichamelijke als in het geestelijke, zowel in het verborgene als in het openbaar. Kortom, dan stelt hij zich de Heere gedurig voor ogen en is hij altijd met zijn hart Hem zeer nabij.

Maar zoals we reeds in het begin opgemerkt hebben, tot dit alles moet God Zijn volk voortdurend door de genadige invloed en het werk van Zijn Geest bekwaam maken. Zijzelf zijn immers niet in staat uit zichzelf iets te denken (zelfs het willen is niet bij hen) of de Heere moet het geven. Want Hij werkt telkens het willen en het werken naar Zijn welbehagen en dat moet de gelovige nu ook steeds voor ogen houden. Daar moet hij zich voortdurend van bewust zijn. Dat moet hem steeds opnieuw uit zichzelf uitdrijven naar de Heere toe om

bij Hem zijn bekwaamheid in nederigheid te zoeken. En als de Heere hem dan die bekwaamheid geeft, en hij daardoor de Heere, zoals wij gezien hebben, ook voortdurend in al zijn wegen werkelijk kent, of zoekt en begeert te kennen met een teer en oprecht hart, wat is dat dan een allerzaligst en beminnelijk leven. Zo iemand woont immers voortdurend bij de Heere zijn God. Hij wandelt met Hem in een liefdevolle vertrouwelijkheid, evenals in oude tijden Henoch. Psalm 119:168 zegt: Want al mijn wegen zijn steeds voor de Heere. Hij geniet en smaakt dan ook voortdurend dat de Heere goed voor hem is, en dat hij dus niet tevergeefs in alles Hem kent. Hij voelt zich dan ook steeds door de zalige invloed van Gods hemelse Geest bewerkt en ervaart dat zijn hart gedurig met de liefde van de drie-enige God vervuld is. Dit doet hem hoe langer hoe meer teer voor de Heere leven en stelt hem in staat om nauwkeurig op zichzelf acht te geven en zijn wegen te bewaren opdat hij niet zondigt (Psalm 39:2). Zie, bij deze dingen leeft nu een gelovige, en in alle deze is het leven van zijn geest, volgens de taal van de godzalige Hizkia. Dit blijft zo totdat hij de Heere in dit vergankelijke leven, onder veel zwakheid en onvolmaaktheid lang genoeg in

zijn wegen gekend heeft en hij eindelijk door de dood op eenmaal in de eeuwige heerlijkheid wordt overgebracht. Daar zal hij de drie-enige God dan eindeloos en volmaakt kennen van aangezicht tot aangezicht, zoals hij zelf gekend is.

Hiermee menen we u nu uitvoerig en helder genoeg te hebben laten zien wat het eigenlijk betekent de Heere in zijn wegen te kennen en welke dingen daartoe noodzakelijk vereist worden in de gelovigen die dit doen. En dit is het nu, wat de opperste Wijsheid, de Zoon van God, hier in onze tekst vereist van al Zijn gelovige liefhebbers en gunstgenoten als een noodzakelijke plicht. Dit schijnt dan, alsof het werkelijk in de macht en in het vermogen van de gelovigen gesteld wordt om dit van zichzelf uit te kunnen doen. Maar nee, dat is hier allerminst de bedoeling. Als de opperste Wijsheid dit aan haar liefhebbers zo ernstig beveelt, wil Zij hen daarmee niet leren en laten zien wat ze kunnen, maar wat ze moeten doen. Haar doel is om haar liefhebbers hun grote plicht onder ogen te brengen, en hen op te wekken deze met hun hart te begeren van Hem Die de moeden kracht geeft en Die sterkte vermenigvuldigt voor hen die geen

krachten hebben. Want het is voor God de Heere voldoende, dat slechts het hart van Zijn gelovige verbondskinderen genegen is en ertoe uitgaat om Hem in al hun wegen werkelijk te kennen. Hijzelf wil zeker met Zijn Geest in hen werken en hen bekwaam maken, en zo de God van hun sterkte zijn.

Dit blijkt helder uit de woorden die de opperste Wijsheid er nu vervolgens aan toe voegt, als een krachtige aansporing om deze plicht nader op het hart van Haar verbondskinderen vast te maken. Ze zegt: *Ken de Heere in al Zijn wegen, en Hij zal uw paden recht maken.* Deze woorden kunnen we om haar rijke inhoud nu niet behandelen, hoewel ze een zeer nauwe verbinding met onze tekst hebben.

Ziedaar mijn broeders en zusters, daar hebt u onze tekstwoorden dan nu geheel verklaard en uiteengezet. Zo ziet u nu, hoe God de Heere door Zijn volk gekend wil worden in al hun wegen, en hoe Hij met Zijn geduchte vrees en heilige Naam in het binnenste van hen wil wonen, zonder ooit van hen te wijken. Gelukkig zijn zij die daartoe verwaardigd en geroepen worden. Gelukkig, die zo in waarheid kunnen zeggen met de dichter van Psalm 116: 'Ik zal wandelen voor het aangezicht des HEEREN, in de landen der levenden'.

Toepassing

Maar geliefden, laten wij onszelf in dit opzicht eens nauwkeurig onderzoeken. Hoezeer zullen we gewaarworden, dat dit geluk maar voor zeer weinigen is. Het is alleen voor ware gelovigen en bekeerden, die God naar Zijn ontfermende genade uit de wereld en de dood der zonde heeft willen roepen tot Zijn wonderbaar licht. Hen aan wie Hij Zich door middel van Zijn Heilige Geest heeft willen bekend maken in al Zijn algenoegzaamheid, als een God van zaligheid. Dezen alleen zijn het die de Heere recht en naar waarheid in al hun wegen kunnen kennen. Maar voor de onbekeerden is dit ten enenmale onmogelijk. Dezen kunnen God niet anders kennen dan slechts met hun verstand, in zoverre zij de kennis van God door de algemene verlichting van het Woord hebben ontvangen. Maar ach, wat is dat een geheel zwakke en onvolmaakte kennis. Wat heeft die weinig invloed op het hart van de onbekeerden. Hoe dodig en geheel ongevoelig zijn hun zielen daaronder in al hun wegen. Werkelijk, hoezeer een onbekeerde God ook kent uit de algemene openbaring van het Woord, zo wandelt hij nochtans in al zijn wegen geheel zonder God. Van hem is volkomen waar wat Paulus getuigt

van de onbekeerde heidenen in Romeinen 1:21 dat ze God kennende, Hem niet als God hebben verheerlijkt en gedankt. Zij belijden volgens Titus 1:16 ‘dat zij God kennen, maar zij verloochenen Hem met de werken, also zij gruwelijk zijn en ongehoorzaam, en tot alle werk ongeschikt’. En zeker, het kan ook niet anders, want in de Heilige Schrift wordt ons overal helder geleerd dat de onbekeerde wereld God niet kent en ook niet kennen kan. Paulus, als hij de natuurstaat van de gelovige beschrijft, getuigt ervan in Galaten 4:8, dat zij destijds God niet kenden. Dit is de reden dat onbekeerden zo weinig bezig zijn met God in al hun wegen. Ze beoefenen geen van de vijf stukken waarvan wij eerder in deze verklaring gezien hebben dat ze tot de kennis van God in al hun wegen behoren. Ze blijven daarin niet voortdurend bezig. Nee, u mensen zonder genade, u wandelt in al uw wegen alsof er geen God is. Er moeten bij u hele dagen voorbij gaan, dat u niet eens op de juiste wijze en met gevoelige ernst aan God kunt denken. Er is geen geloof en ook geen liefde Gods in uw harten. U kent God niet als de God van uw heil met Wie u in het verbond bent opgenomen. Daarom is het voor u ook geheel onmogelijk de Heere recht te kennen

in Zijn algenoegzaamheid, als een God Die u tot zaligheid is. Integendeel, God is u geheel vreemd. U wandelt en leeft nog in de zonde en in de wereld. Als u ooit nog eens, na dezen tot de kennis van God in uw wegen geroepen wordt, dan zal de Heere nog eens noodzakelijk bij het wonderbare licht van Zijn Geest Zich aan u bekend moeten maken, en in uw harten schijnen, om u ware verlichting van de kennis te geven. Dan zult u ook zeker met de man Gods, Mozes, de weg des Heeren weten. Dan zult u niet meer, zoals nu, in de duisternis, maar geheel in het licht des Heeren wandelen. Wat zou uw geluk groot zijn als de Heere dat heil voor u heeft weggelegd. Maar het is een jammerlijke dwaas, die er zijn vertrouwen op stelt, voordat hij het werkelijk heeft.

Voorts, wat u betreft, gelovige kinderen van God, zovelen er hier zijn. Aan Uw ziel heeft de Heere Zich zo wonderlijk door het werk der genade in Christus geopenbaard, zodat u werkelijk de Onzienlijke en Waarachtige kent en door Hem gekend wordt. Wanneer wij nu eens aan u vragen hoe het in het algemeen met u is wat betreft de kennis van de Heere in al uw wegen? Oefent u uzelf daar dagelijks in? Maakt u er vorderingen in en neemt u daarin

toe? Wat zal uw antwoord in dit opzicht zijn? Kunt u in dit opzicht in de Heere roemen en met blijdschap getuigen dat u door Hem altijd zeer overvloedig bent in Zijn kennis? Bent u gewoon om de Heere in al uw wegen te kiezen, te dienen en te beminnen? En dat onder een blijvende en zeer levendige geloofsoefening in Jezus en een algehele afhankelijkheid van Hem en van Zijn allesomvattende sterkte en genade? Dat zou wel wat groots en bijzonders zijn.

U zult zeker bij tijden in waarheid wel de Heere roemend kunnen belijden. Wij geloven echter, als we u afmeten naar onze maat, dat u meestal zult klagen en vele zwakheden in u zult bevinden. Wij geloven dat u dikwijls in duistere wegen wandelt en de Heere niet altijd zo helder, zo gelijkmatig en zo levendig zult kennen als uw hart zou wensen en begeren Hem altijd te kennen.

Me dunkt, ik hoor u al veelvuldig zuchten en bitter klagen over de weinige kennis die u van de Heere in al uw wegen hebt. Ik hoor u zeggen, dat u vele tijden zonder de Heere wandelt en roept: De Heere heeft mij vergeten. Hij denkt niet meer aan me zoals in de dagen vanouds, toen ik Hem kende en voor Zijn aangezicht wandelde. Mijn hart is niet meer zo teer voor de Heere als het wel geweest is,

toen Hij voor het eerst aan mij bekend werd. Ik kies Hem zo niet meer. Mijn genegenheid gaat zo sterk niet meer naar Hem en Zijn geboden uit. Ik zak af in mijn liefde die veelal zo teer, zo gul, zo levendig voor de Heere was. Ik leef niet altijd meer door het zuivere geloof. Ik zie te veel andere dingen. Ik wijk in mezelf te veel af in de zondige wereld. Ik zie in al mijn wegen niet genoeg uit naar de genade, de sterkte en de Geest des Heeren. Ik rust nog te veel in eigen kracht en werk.

Zie deze en meer soortgelijke klachten denken wij dat al Gods kinderen hier vooral naar voren zullen brengen. Maar, o mijn broeder en zuster in de Heere, wat zou u gelukkig zijn als dit oprechte hartenklachten zouden zijn. Als u bij het ware licht van de Geest de rechte oorzaak van dit gebrek in uzelf zou kunnen ontdekken; niet een gebrek in de Heere, maar in uzelf.

Wat zou u gelukkig zijn als u deze onvolkomenheid oprecht aan de Heere zou kunnen voorleggen. Want ik weet u geen betere weg te wijzen, dan dat u uw klachten bij Hem brengt. Dat u uw onmacht, afwijkingen en dode gestalte aan Hem bekend maakt. Dat u op Hem vertrouwt, dat Hij niet alleen machtig is (want dat weet u) maar dat Hij ook werkelijk genegen is om u te helpen en genadig te zijn. Al zou

de Heere u in al uw wegen niet anders kennen dan alleen maar zo, dat u uw grote onmacht voortdurend aan Hem zou belijden. Dat u Hem bij en onder het vertrouwen van het geloof in Jezus, maar voortdurend zou kunnen zien en kennen als de God van uw sterkte. Dan zou u de Heere daarmee al genoeg kennen. Dan zou Hij Zichzelf wel nader aan u bekend maken en in uw harten schijnen om u verlichte kennis te geven. Dan zou Hij al uw paden voor u wel leiden en recht maken.

Wij besluiten met een wens zowel voor bekeerden als onbekeerden. De Heere, de algenoegzame God geve, dat aan u beiden, naar dat ieder nodig heeft, vervuld mag worden het Woord van Zijn belofte uit Jeremia 24:7, waar de Heere belooft: 'Ik zal hun een hart geven om Mij te kennen'.

AMEN

Ja, ik wens abonnee te worden op de Reveil-serie.

Naam:

.....

Adres:

.....

Postcode:

.....

Plaats:

.....

Zend ook een proefnummer aan:

Naam:

.....

Adres:

.....

Postcode

.....

Plaats:

.....

.....
(Handtekening)

Deze antwoordkaart in envelop zenden naar: (voldoende frankeren)

Pieters Media bv
Voorstraat 5
4503 BH GROEDE

Uitgave
STICHTING “SMYTEGELT-FONDS”

REVEIL-SERIE

Voorzitter

Ds. J.A. Kloosterman, Lunteren

Secretariaat

Heereweg 7, 2161 AB Lisse.

Vrije giften en abonnementsgeld
storten op IBAN: NL94 INGB 0000 5814 92
t.n.v. Penningmeester
“Smytegeltfonds”, Putten

Abonnement: € 14,- per jaar (10 ex.)

**Opgave nieuwe abonnees en
adreswijzigingen aan:**

Pieters Media bv,
Voorstraat 5,
4503 BH GROEDE

of per e-mail: reveil@pietersgroede.nl
www.reveilserie.nl